

MARIA -
LEGENDE

JOHANN KLAG

MAR
1860

VII

1860
1860
1860

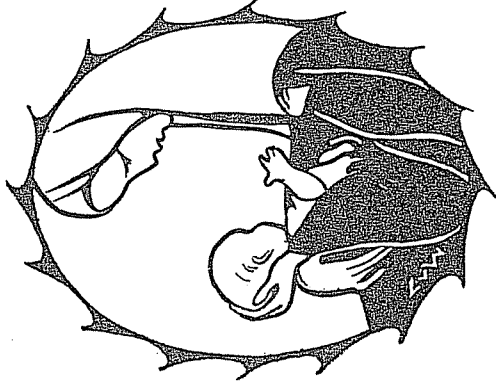
HMC 8063

MARIA-LEGENDEN

NAVERTELD EN INGELEID

DOOR

JAN WALCH

„BOEK EN PERIODIEK”

R. J. GODDARD = DEN HAAG

OMSLAG EN VIGNETTEN
VAN LIDA VON WEDELL

1880

INHOUD

Inleiding	Blz. 7
Van eenen geestelijke die Theophilus heette en eens Bisschops officiaal was	17
Een wonderverhaal, zeggende hoe een beeld van Onze Lieve Vrouwe zweette	40
Dit is een openbaring van den engel Gabriël en van eene Jonkvrouwe	41 54
Van eenen zondigen Mensch	58
Van een edelman, die op alle Feestdagen van Maria enkel water en brood gebruikte	63
Van eenen Jongeling	66
Van eene Vrouw	67
Van Machteldis	70
Van een jongen Geestelijke die Onze Lieve Vrouwe altijd een schoonen krans maakte	74
Van eenen Ridder	75
Van drie Broeders, die Onze Lieve Vrouwe Maria elk een mantel maakten	79
Van een Student, die Onze Lieve Vrouwe trouwde met een ring	83
Van eenen Jongeling	87
Van drie Geestelijken	90
Van een Geestelijke die begeerde Maria te zien	92
Van een Non, die Beatrijs heette	103
Van een Ridder, die arm was geworden	107
Van een jong, onschuldig Monnikje	111
Nog een verhaal over een jong Monnikje	

	Blz.
Van een klein Jodenjongetje, tot wien Onze Lieve Vrouw kwam op een schip	113
Van eenen Jood	116
Van eenen Monnik die zijn stem wilde sparen	118
Van Maria en een ontrouwe Non	120
Een exempel van eenen Roover	123
Een exempel inzake het Salve Regina	125
Van eenen Ridder	126
Van twee Makkers, die malkanderen hadden beloofd, dat wie het eerst zou sterven, zich den ander open- baren zou	127
Van eenen Ridder, die gaarne naar een tournooi ging	131
Van twee Broeders, die in hun proefjaar waren	133
Van eenen Geestelijke, die den duivel zag zitten in de kerk met een inkthoorn aan zijn hals, terwijl hij der mensen zonden opschreef	136
Van eene Vrouw, wier zoon gevangen genomen was en die nu Maria haar zoon ontnam als gijzelaar voor haar zoon	138
Dit is van eens Herders dochter	140
Van een goed Man	145
Van een Koster en een Kosteres	146

INLEIDING

De Middeleeuwen zijn voor ons vooral de tijd der legenden; en ze zijn de tijd — één der tijden — waarin het levensbewustzijn beheerscht werd door godsvereering. Godsdienstige legenden behooren dus wel tot de meest karakteristieke getuigenissen van het Middeleeuwsche leven. En waar in de religie de vereering voor Maria een voorname plaats innam en een eigenaardig aroom heeft van lieflijkheid, is er alle reden om speciaal voor die Maria-legenden, en dan vooral die van eigen volk en taal, de aandacht te vragen.

Men kan moeilijk de beteekenis van Maria in het godsdienstig leven der Middeleeuwen overschatten. Feitelijck heeft zij in het gevoelsleven der geloovigen Christus grootendeels verdrongen. Zij is eigenlijk de genadige, de vergevensde figuur geworden; wier zachte voorbede het strenge recht Gods — van God-den-Vader en God-den-Zoon — opschort en veelal buiten werking stelt. Die plaats heeft zij aanvankelijk niet gehad; zij is ze eerst, onder opstuwung der Heiligenvereering, na de IVde tot de IXde eeuw, langzamerhand deelachtig geworden. God-de-Vader en God-de-Zoon worden dan steeds meer een ver en hoog Rechtsfatum; dat alleen door haar te vermurwen is. Zij is — hoe hoog ook gestegen, tot de vergoddelijking toe — een mensch. Die de menschelijke zwakheid kent en begrijpt; die de menschelijke vreugde door haar puur moederschap en

het menschelijke lijden door den wreeden en verheven dood van haar Zoon in heiligste hevigheid heeft leeren kennen. Nu zetelt zij, van God zachtelijk bemind, in eere aan Zijn zijde. Moest zij niet degene zijn, zij de „gezegende onder de vrouwen”, tot wie men met smeekend vertrouwen de bede opzond: „Bid voor ons, zondaren — nú en in de ure des doods”?

En nu zijn er ons honderden verhalen overgeleverd, die van de verhooring dezer bede getuigen. Die verhalen zijn van zeer verschillende oorsprong en ouderdom. Er zijn vervormingen bij van Boeddhistische en oudgermaansche wondervertellingen; er zijn er van oorspronkelijke dichtelijke fantazie; er zijn er, die gemáákt zijn ter leering en waarschuwing in bijzondere gevallen, tegen bijzondere fouten. Er zijn er van een alle zonde overstralende, lieflijke moederlijkheid; er zijn er die ons smakeloos schijnen; zooals men ook in de beeldende kerkelijke kunst de gevoeligste artisticteit en het ruwste maakwerk bij elkaar vindt.

Enkele geestelijken gaan verzamelingen aanleggen van zulke verhalen; in het Latijn, weldra ook in de landstaal. Een gewone benaming die daarbij voor die verhalen wordt gebruikt, is „exempelen”, d. w. z. „voorbeelden”; voorbeelden van Maria's weldadige bemiddeling. Ook wel van het optreden van andere bovenaardsche machten. Vooral hadden die verzamelingen haar nut voor den geestelijken stand zelf: de priester vond daar allerlei van die pakkende „voorbeelden” die hij noodig had. Moest hij bij prediking of huisbezoek hoorders wijzen op de gevaren van bepaalde

zonden, ook: hen bemoedigen met het uitzicht op de genade die alle boosheid te boven gaat, zoo'n verzameling gaf hem overvloed van materiaal op elk gebied. De Meester was zijn priesters ook in dezen trant van manend verhalen voorgegaan; met Zijn gelijknissen.

Vele der Marialegenden zijn internationaal; men begrijpt, dat die welke in het Latijn waren geschreven, overal door de priesterschap zoowel gelezen als vertaald werden. Maar er zijn er ook, die speciaal Nederlandsch zijn; in zooverre dan, dat het verhaal dat erin verteld wordt, is voorgesteld zich in de Nederlanden te hebben afgespeeld. Men vindt die in verschillende Latijnsche verzamelingen (Caesarius Heisterbacensis' „Dialogus Miraculorum” — begin XIIIde eeuw —; het „Blenboec” — „Liber Apium” — van Thomas van Chantimpré — midden XIIIde eeuw —; het in 1481 te Deventer gedrukte „Speculum exemplorum”). Het meest echter vindt men die Nederlandsche Marialegenden, uiteraard, in de verzamelingen van deze soort verhalen in het Middelnederlandsch. Prof. Dr. C. G. N. de Vooy's heeft ons voor het eerst een, voorzoover we heden kunnen nagaan, volledig overzicht gegeven van wat er op dit gebied uit 15de eeuwse handschriften en wiedgedrukken was bijeen te brengen. Hij gaf ons in zijn „Middelnederlandsche Marialegenden” (Leiden, 1903) ruim driehonderdvijftig van zulke verhalen; waaruit we een vierendertigtal kozen, om ze in moderner vorm den hedendaagschen lezer gemakkelijker toegankelijk te maken. Bij die keuze lieten wij ons leiden door verschillende beginselen. Wij kozen in de eerste plaats wat ons voorkwam karakteristiek te zijn voor den geest, waarin Maria in de Middeleeuwen vereerd

werd; voorts een en ander dat ons door fijnheid van gevoel en voorstelling trof. Wat in het bijzonder trof door naïveté — soms een ons vrij grof aandoende naïveté — mocht niet ontbreken; zoo min als verhalen waarin onopzettelijk eigenaardige trekjes van volksgeloof werden vermeld. Maria's strijd in woorden, en soms in daden, tegen de duivelen, komt in tal van de hier gegeven verhalen op den voorgrond; dat behoorde ook wel, want die strijd is schering en inslag in de Marialegenden. Ook de joden zien we eenige malen optreden. Ze waren, als de vervolgers van Christus, in de Middeleeuwen zeer veracht; te sterker spreekt het voor het ideale beeld dat men zich van Maria vormde, dat zij ook voor de joden ontferming toont; — mede, natuurlijk, door hen tot „het ware geloof“ te brengen.

~

We zullen hier geen uitvoerige verhandeling geven over de Marialegenden; den belangstellenden lezer verwijzen we naar ons opstel te dezen in onze „Studien over Litteratuur en Tooneel“ 1). Een enkel woord nog slechts ter toelichting van het hierboven gezegde.

Wij merken op, dat Maria de voorspraak der menschen was; bij haar zoon; bij God. Zoo zien wij haar bijvoorbeeld ook optreden in het tusschenspel „Van Masscherone“, ingevoegd in het bekende eind XVde- of begin XVIde eeuwse tooneelspel „Mariken van Nieumeghen“. Die voorspraak bij den Zoon is bijna altijd voldoende; een enkele maal echter wordt ook in zake de genadeverleening

1) Maastricht 1924

nog een hiërarchisch verschil gemaakt tusschen God-den-Zoon en God-den-Vader. Zie het eerste der hierachter volgende mirakelen: het verhaal van Theophilus, den man die zijn ziel aan den duivel verkocht; den voorlooper van Faust; — een in verschillende proza-redacties, en ook in poëzie, in 't Middelnederlandsch voorkomend exempel. Hier zijn de vergiffenis van Maria, en van Jezus, niet voldoende; Jezus moet tot den Vader gaan, om van Hem óók vergiffenis te krijgen.

Na het uitvoerige verhaal van Theophilus lieten we het korte verhaal volgen van „Een mirakel hoe onser liever vrouwen beelde swetede“; waarin we het sterkste voorbeeld hebben van de hierboven aangeduide rol van Maria als pleitster voor de menschen bij den toornig-rechtvaardigen God-den-Zoon; die hier alle middelaarschap heeft verloren, en enkel de rechtvaardige Wreker der zonden is.

Van de wijze waarop Maria God tot genade beweegt, wordt ons o. a. iets verteld in de zeer eigenaardige „Openinge van den enghel gabriël“; het verheven-schoon vizioen-verhaal waarmee het door De Vooy's in de eerste plaats afgedrukte Katwijksche handschrift met Maria-mirakelen eindigt, en dat wij als derde exempel hier geven.

Intusschen, Maria's tusschenkomst heeft niet altijd onmiddellijk succes; soms wordt er om de ziel van een mensch — gelijk we dat ook in het spel van Masscherone zien — een formeel proces tusschen haar en den duivel gevoerd. Het exempel dat we hierachter in de vierde plaats geven, vertelt iets over den loop van zoo'n proces; — zij het, dat het in 't gegeven geval nog slechts een vizioen is van een slecht mensch; wien, tot zijn heil, een blik wordt gegeven op het-

geen er inzake zijn ziel zou plaatsvinden, indien hij reeds gestorven ware. Het aantal verhalen, waarin er over de ziel van een werkelijk overledene wordt geprocedeerd, is trouwens legio.

Het is merkwaardig, en het zal den lezer opvallen, dat met de zeer goed gefundeerde aanspraken van den duivel in dit, en in vele andere exempelen, wel zeer luchtig wordt omgesprongen. Zoo ook b.v. waar — in het eerste der hier meegedeelde verhalen — Maria een schuldbrief den duivel eenvoudig afneemt. Maar men kan zeggen: de genade is een hooger motief dan het recht. En gewoonlijk is dat de rechtvaardiging waarmee, stiltwijgend, volstaan wordt. Te meer verbaast het ons — maar men moet niet te veel logica eischen in de verhalen over méér-dan-„logische“ goddelijkheid! — dat Maria een enkele maal tot een bepaald sofisme haar toevlucht neemt om 't proces van den duivel te winnen. Als in het vijfde der hier volgende exempelen. Degeen die dit verhaal opstelde was, althans toen hij dit schreef, zeker niet van een grootsche vizie van Maria vervuld!

Het aangenaamste wat men Maria kan geven, is de „engelsche groete“; d. w. z. de woorden, waarmee de engel Gabriël haar de „boodschap“ bracht: het Ave Maria. De exempelen die dienen om de waarde van dit gebed te be- toogen en te bewijzen, zijn heel, heel talrijk. Het 6de, 7de, 8ste onzer exempelen, en ook het 9de — waarvan het ge- geven door Cornelis Everaert tot het spel „van Maria Hoedeken“ is verwerkt — vertegenwoordigen dit genre.

Ja, dit gebed is het offer dat Maria het liefst is; maar het moet komen uit een rein gemoed (No. 10). En het gebed moet met liefde en aandacht gebeden worden (II).

Dat in de vereering van het goddelijke menig element van aardische liefde insloep; dat er in de aanbidding van vele nonnetjes van Jezus bijvoorbeeld een — veelal niet bewust geworden — sexueel element school, ieder die zich eenigszins in het Middeleeuwsche geestesleven verdiept heeft, is dit bekend. Het was, mogen we gerust zeggen, ook wel niet anders mogelijk. Ook in de Mariavereering vinden we dit element, en wel het eigenaardigst in de figuur van den „bruidegom van Maria“. Dat Maria iemand die van plan is met een aardische vrouw te trouwen, op haar eigen schoonheid wijst, en hem dan aanraadt liever háár tot bruid te nemen, of zelfs in zoo'n geval iemand noodigt haar te kussen, en hem haar liefde biedt om hem zoo aan een „onreine bekoring“ te doen ontkomen — een huwelijk is ook al, voor het gevoel der geestelijken, vrijwel onrein — komt herhaaldelijk voor. Maar er worden zelfs tusschen Maria en dien bruidegom ringen gewisseld. Maria geeft Alanus de Rupe (de la Roche), een in 1428 in Bretagne geboren, als dominicaner te Zwolle in 1475 gestorven „groet doctoor inder godheit“ een trouwring „van haren ioncfrouweliken haer ghemaect“. Enzovoort. In het twaalfde en dertiende der hierachter opgenomen legenden vindt men verhalen van deze soort. Dat Maria ook in kleindienbezitt alle wereldsche „vriendinnen“ overtreft, wordt ons in een exempel dat we als 't volgende opnemen, betoond.

We zullen niet in deze inleiding alle hierachter staande exempelen naar hun beteekenis nader beschouwen. De heerlijkheid van den aanblik van Maria wordt er „exemplair” in aangetoond; de belooning die Maria door bijzonder genadebetoon verleent aan wie haar trouwe dienaressen en dienaren zijn geweest, maar in zonden zijn vervallen, is vooral bekend uit het ook onzen tijd nog inspireerend verhaal van Beatrijs (16); maar blijkt ook uit tal van andere verhalen (17).

Een bijzonder bekoorlijk element in de legenden is Maria's verhouding tot kinderen. Ongewoon fijn en treffend is het verhaal van den „ionc onsculdich monnekijn” (18); en van 't monnikje dat met Jezus speelde (19); de bescherming van Maria zich ook uitstrekkend over een jodenjongetje, dat door Christenkameraadjes wordt geplaagd, geven we daarna (20). Het jodenjongetje wordt dan — natuurlijk! — Christen; zoo wordt door Maria's wonderdadigheid menige jood bekeerd (21). En verder zijn er dan nog een aantal voorbeelden van een bestraffing die Maria geeft wie haar ongetrouw zijn (soms is het een vrij hardhandige bestraffing: 23); van de genade voor een traan van berouw (het fijne verhaal 24) — Enzovoort...

Zoo hopen we dan, door de keuze van zeer verscheiden Maria-verhalen een denkbeeld te hebben gegeven van de Mariavereering méér zooals die leefde in de harten, dan zooals die was geregeld in de dogmatiek der Kerk. Dat er bij dit alles veel gekerstendheidendom was, merkten we hiervoor al op. Behalve elementen uit Germaansche en Boeddhistische verhalen, is ook de Magna Mater Deorum (Cybele), wier beeld met een kind-op-den-schoot in de eerste eeuwen onzer

jaartelling in de Romeinsche landen en wingewesten veelvuldig voorkomt, één van de prototypen van Maria. Maar het belangrijkste voor de beschavingsgeschiedenis is, dat we voelen, hoe in schuw ontzag voor den geduchten God, in de Middeleeuwen tal van harten zich hieven, in vereering en bede, tot deze minnelijke halfgodin, van wie het „ewig weibliche” het mannelijk recht vermag te verzachten, tot heil van de zondige en schuldbevuste menschheid.

JAN WALCH

zij de sleutels had van alle sloten. Zij spraken dan te zamen en de duivel stookte het altoos tusschen hen beiden weer aan; zoodat ten slotte de non tot den jongeling zeide: „Ga buiten het klooster; ik zal tot u komen.” Zij ontsloot al de deuren en ging naar het koor vóór het Heilige Sacrament, en klaagde aan God, dat zij zoo zwaarlijk bekoord was, en bad om genade om de bekoring te weerstaan. Maar zij kon het uit haar hart niet kwijt worden, en zij had een gevoel of zij in haar nonnekleed verbranden zou. Toen daalde zij af van het koor en knielde voor het beeld van Onze Lieve Vrouwe; en zuchtte en kermde en bad Maria om genade, dat Zij haar wilde behoeden voor de groote zonde en voor schande. Maar de duivel stookte altoos voort en deed de vleeschelijke minne in haar gloeien, zoodat zij haar kleed uittrok en het legde op 't outer voor het beeld van Onze Lieve Vrouwe. En de sleutels hing zij vóór het beeld van Maria, opdat men ze te eerder vinden zoude. En zij vroeg Maria te zorgen voor de waarneming van haren dienst en ging het klooster uit naar den jongeling; en daar kreeg zij de andere kleederen en de sieraden en daarmee tooide zij zich.

Zij stegen te paarde en reden den ganschen nacht door. En toen het begon te dagen, toen zeide de non: „Ach, ware ik nu in 't klooster, zoo zoude ik primen ¹⁾ luiden. Maar nu ben ik op een

1) Het gebed van zes uur 's morgens.

VAN EEN NON, DIE BEATRIJS HEETTE

ER WAS EENS EEN NON, DIE HEETTE Beatris en diende Maria de moeder Gods devotelijk. En daarover was de duivel toornig en bekoorde haar langen tijd met een jongeling die rijk was en in wiens buurt zij in haar jeugd placht te wonen. De non weerstond de bekoring langen tijd. Maar de duivel en de kracht des vleesches verwonnen haar, zoodat ze met heimelijke brieven den jongeling tot zich deed komen. En hij kwam tot haar en ook hem had de duivel in dezen zeer bekoord, zoodat zij overeenkwamen, dat zij met hem uit het klooster zou gaan en naar een vreemd land trekken. En zij noemde hem een bepaalden dag en een bepaald uur om daar terug te komen; en dan kleeren mee te brengen die haar van dienst konden zijn. De jongeling ging daarvandaan en liet kleeren maken en kocht andere vrouwencieraden: gordels, juweelen en al dergelijke dingen, en hij verpandde zijn land en zijn goederen en haalde van alle kanten zooveel mogelijk geld bij elkaar. En op den nacht, waarop zij hem bescheiden had, toen kwam hij terug met de kleederen en de juweelen en met zijn geld. En de non wachtte tot dit uur gekomen was en kwam tot den jongeling, want zij was kosteres, zoodat

reis, die ik ducht dat mij rouwen zal; want de wereld is bedrieglijk."

Toen zeide de jongeling:

"Vriendinne, vrees niet dat ik u ooit verlaten zal; want ik heb vijfhonderd pond aan geld meegenomen om te verteren. Zoo hoef ik nooit van u te scheiden, tenzij de dood ons scheidt."

Zij reden dan van land tot land, totdat zij kwamen op een plaats die naar hun beider behagen was. Daar bleven zij zeven jaar lang wonen, en zij kreeg twee kinderen bij hem. Maar in die zeven jaren was het geld verteerd, de juweelen waren verkocht en hun verder bezit verpand. En toen brak in het land een dure tijd aan, zoodat zij groote armoede leden. Toen liet de man haar in groote armoede met de twee kinderen achter, en trok weder naar zijn land.

Beatrijs zuchtte nu en schreide, en sprak: „Nu is het daartoe gekomen, waarvoor ik altijd gevreesd heb." En zij wist niet, wat zij moest beginnen om voor zichzelf en haar kinderen den kost te verdienen. Toen bekoorde de duivel haar tot nog meer zonden, en bracht haar ertoe, dat zij met haar lichaam het geld ging verdienen om daarvan met haar kinderen te leven. En in die zonden, namelijk dat zij allen mannen toebehoorde, leefde zij nog zeven jaar. Doch hoe zondig zij ook leefde, altoos diende zij Onze Lieve Vrouwe en las alle dagen devotelijk Haar zeven getijden. En altoos bad zij Gode en Maria, de Moeder Gods,

om de genade, uit de zonden verlost te mogen worden.

Toen zij aldus veertien jaren lang was afgewaald, toen kreeg zij de genade; en zoo sterk werkte de geest in haar, dat zij zich liever had laten dooden dan dat zij nog langer met haar lichaam had gezondigd. En zij kreeg groot berouw over haar zonden en schreide dag en nacht, zoodat haar oogen zelden droog waren. En het was in haar gedachten: al had zij vele en groote zonden gedaan, zij woude nochtans niet in wanhoop vervallen. Maar zij wilde hopen op de ontfermhartigheid Gods en op Maria, de moeder der ontfermhartigheid; dat zij vergiffenis van haar zonden mocht verkrijgen. En zij toog weer naar haar land om het klooster te zoeken, waar zij uitgegaan was; en eindelijk kwam zij dan ook bij dat klooster, waarin zij placht te wonen. En op een avond vroeg zij daar in de buurt van dat klooster onderdak in het huis van een weduwe. De weduwe zeide haar, binnen te komen, en gaf haar herberg met hare kinderen om Gods wille. En liet haar mee-eten en mee-drinken van wat God haar had verleend.

Toen vroeg Beatrijs naar den toestand van het klooster. De weduwe zeide, dat het een eerbaar klooster was; rijk aan bezit en eerbaar van leven. En Beatrijs: „Ik heb deze laatste weken hooren spreken over een kosteres van dit klooster; dat die jaren geleden uit het klooster zou zijn wegge-

loopen, en men heeft nooit geweten, waar zij gebleven is."

Nu werd de weduwe toornig, en zeide: „Zwijg en spreek niet alzulke woorden over de kosteres, of ik zal u geen herberging meer verleenen. Want de kosteres is één van de beste van al de nonnen, en zij heeft wel twintig jaar lang haar diensttrouw waargenomen. Eerbaar is zij en deugdzaam van leven."

Toen vraagde Beatrijs, wie de vader en de moeder der kosteres waren en tot welke familie zij behoorde. De weduwe noemde haar eigen vader en moeder. Toen was Beatrijs wel zéér verwonderd en wist niet, wat te zeggen. Zij ging en legde haar kinderen te bedde en zij knielde voor het bedde neder en schreide bitterlijk, en bad inniglijk om genade tot Gode en tot Maria, de Moeder Gods, en om vergiffenis voor haar zonden.

En terwijl zij dan zoo lag in haar gebed, viel zij in slaap. En haar verscheen een vizioen; zoodat het haar schein, dat haar iemand toesprak, zeggende:

„O vrouw, du hebs zoozeer gekermd en geschreid en om genade gebeden. God heeft zich uwer ontfermd en Maria, de moeder Gods, heeft u vrij-gebeden. Daarom sta op en ga in het klooster; gij zult al de deuren open vinden staan. En al uw kleederen die gij uittrokt toen gij met den jongeling uit het klooster gingt, die zult gij vinden liggen op het outer vóór Onze Lieve Vrouwe,

waar gij ze legdet; en de sleutelen hangen vóór het beeld van Maria. Zij, de moeder der ontfermhartigheid, heeft den kosteresdienst voor u waargenomen deze veertien jaren lang; men heeft uwe persoon in het klooster nooit gemist. Daarom ga vrijmoediglich het klooster binnen — gij zult niemand vinden in uw bedde —; en neem uwen dienst weder op."

Toen kwam zij weder bij uit het vizioen; maar het docht haar onzeker, of het de stem van Gode was die zij gehoord had, dan of het bedrieglijkheid des duivels ware. En, dacht zij, als zij nu eens in het klooster kwam, en zij werd daar gevangen gezet, als een dievegge, zoo ware zij in nog meerder schande dan te-voren. Maar die gedachten waren een ingeving des duivels; die toornig was, dat zij weder in haar dienst zou komen.

Beatrijs dan bad Gode inniglijk en devotelijk, en ook Maria, zijn lieve moeder, dat, was die stem van Godshalve gekomen, zij zich anderwerf en derdewerf zoude kenbaar maken, opdat zij niet bedrogen zoude worden door den duivel. En den volgende nacht kwam de stem nogmaals tot haar, en zeide, dat zij in het klooster zou gaan en haar dienst weder opnemen; want dat God en Maria 't haar bevalen. Nog twijfelde zij, vreezende voor bedrog des Boozen Vijands, en bad Gode en Maria, dat, was de stem van Gode, dat zij zich derdewerf openbaren zoude. En den derden nacht kwam weder de stem; en nu met een grooten

lichtschijn, en zeide tot haar: „God en Maria bevelen u, dat gij zonder angst of vrees in het klooster zult gaan.” En met-dien verdween de helderheid.

Toen was zij overtuigd, dat de stem van Gode kwam. En zij trok al haar wereldlijke kleederen uit en dekte daarmede hare kinderen toe, en zij kuste ze en beval ze in de hoede van God en van Maria aan en ging al schreiende de deur uit en naar het klooster.

Toen zij voor het klooster kwam, vond zij de poort open staan. Zij ging daarin en sloot ze toe en ging verder het klooster in en vond alle deuren open. Zij ging de kerk in en vond al haar nonnekleederen liggen op Onzer Vrouwe outer. Zij trok het habijt aan. En toen zag zij voor het beeld van Maria de sleutelen van het convent hangen. Zij hing ze aan haar gordel en knielde devotelijk voor Maria's beeld en sprak met innigheid haar gebed. En daarna ging zij in de sacristie en nam de boeken daaruit en legde ze gereed in het koor, zooals het behoorde. Daarna hoorde zij door het slaan van het uurwerk, dat het tijd was om de metten ¹⁾ te luiden. Zij ging naar de klok en luidde voor de metten; en altoos door bad zij Gode en Maria om genade.

Al de nonnen kwamen nu in het koor en zongen de metten, zooals zij gewoon waren. En nog altijd

1) Den vroegdienst.

was Beatris in gruwelijken angst voor de schande. Maar niemand wist iets van haar, want Maria had in haar gedaante gediend, en haar werk wèl waargenomen. En Beatris nam nu weer zelf getrouwelijk haren dienst waar, dien zij vroeger placht te doen en zij diende God en Maria, de moeder Gods, zeer devotelijk.

Des morgens, toen 't dag was geworden en de weduwe opstond, vond zij de kinderen daar liggen op het bedde, gedekt met hun moeders kleeren. En de moeder was weg, en zij wist niet, waar zij gebleven was. Toen was de weduwe bedroefd en zij gevoelde erbarming voor de kinderen en wist niet wat zij met ze doen zou. Ten slotte maakte zij een besluit en ging met de twee kinderen naar de abdis van het klooster. Die zeide zij, hoe zij een vrouw onderdak had gegeven, en die was weggeloopt en had haar kinderen daargelaten. De abdis zag dat de kinderen schoon waren en wel onderhouden. Zoo sprak zij tot de weduwe: „Houd de kinderen bij u, en zend dagelijks iemand naar het klooster; men zal u eten en drinken geven; en wat zij verder noodig hebben, zorg gij daar maar voor; dat zal u wel worden goedgeemaakt.”

Toen nam de weduwe de kinderen met zich en zorgde voortaan voor ze. En de moeder van de kinderen was zeer gerust, daar zij haar kinderen zoo goed verzorgd wist. En zij leefde steeds heiliglijk en beweede nacht en dag de groote

zonden die zij begaan had. Maar zij schaamde zich, de zonden te biechten.

Korts nadien zoo kwam de abt het klooster visiteeren, om, zoo er iets verkeersd ware geschied, dat te beteren. En toen de abt gekomen was, toen was Beatris in grooten twijfel; want de duivel had haar de schaamte benomen, toen zij de zonden deed, maar nu gaf hij haar de schaamte weder, opdat zij ze niet biechten zoude. En terwijl zij in het koor was, en in gebede en in dezen twijfel was, daar zag zij een jongeling loopen, en weder voorbij haar, in het wit gekleed. Die had een dood kind op zijn armen en speelde voor dat doode kind met een rooden appel, dien hij opwierp en dan weder ving.

Toen zeide de non tot den jongeling: „Waarom speelt gij voor dat doode kind? Want dat kind wordt daardoor niet verblijd.”

De jongeling zeide: „Vrouw, gij zegt de waarheid: dit kind weet niet van mijn spel. Zoo weet ook God niet van uw gebed, noch van uw vasten, noch van uw schreien of van uw kastijdingen, zoo lang gij niet gebiecht hebt. Maar ik zeg u: ga tot den abt en biecht alle uwe zonden, hoe groot en hoe schandelijk ze ook zijn. En zeg hem ook al de genade die u geschied is, en hij zal u absolveeren van alle uwe zonden.”

En toen ging de jongeling heen vandaar.

En 's morgens ging de non tot den abt, en vroeg of hij om Godswil haar biecht wilde hooren. Hij

zeide: ja hij. En zij knielde voor hem neder en sprak haar biecht met schreiende oogen en met bitter berouw des harten, van 't begin tot het einde: hoe zondig zij geleefd had, en dat zij twee kinderen had gekregen, wonende buiten het klooster. Ook mede zeide zij de genade die haar geschied was, en dat Maria, de moeder Gods, veertien jaren voor haar had gediend. En ook de openbaring van den jongeling.

Toen zeide de abt: „Geloofd, geëerd en gebenedijd moge God zijn en Maria, zijn lieve moeder, die u met zoo zoete genegenheid heeft behoed.” En daarna zeide hij: „Ik zal u absolveeren van alle uwe zonden, die gij mij gebiecht hebt.” En hij zeide verder: hij zou over haar biecht een sermoen houden, maar hij zou er niet bij zeggen, wie die non was. Want het schoone mirakel, dat Maria gedaan had, dat mocht men niet verzwijgen.

Toen hield de abt een sermoen in 't klooster en zeide punt voor punt hoe alle dingen gebeurd waren; opdat de andere zondaren Maria, de moeder Gods, te trouwelijker dienen zouden en niet in wanhoop zouden vervallen.

En toen deze abt weder naar zijn klooster toog, toen nam hij de twee kinderen der non met zich mee en bracht ze in zijn convent. En hij deed hun beiden het habijt aan van de orde; en zij bleven in dat klooster God dienen. En de non Beatris dankte en loofde God altoos en Maria, zijn lieve moeder, omdat Zij alles zoo genadig en genegen

voor haar had geschikt. En zij leefde voort, inniglijk en devotelijk God dienende en Maria, zijn lieve moeder, heel haar leven lang; en zij stierf zaliglijk.

VAN EEN RIDDER DIE ARM WAS GEWORDEN

ER WAS EENS EEN RIDDER DIE ZEER rijk en machtig was. Maar hij verbruikte zijn bezit op nuttelooze wijze en leefde voor het genot des vleesches; zoodat hij ten laatste arm werd.

Hij had een brave vrouw, die God en zijn moeder Maria getrouwelijk diende.

Toen deze ridder dan zoo verarmd was, naderde een groote hoogtijd, waarop hij gewoon was een grooten staat ten toon te spreiden en groote geschenken te geven. En toen hij nu niets had om ten geschenke te geven, toen schaamde hij zich; en trok naar een woeste streek, met het plan daar te blijven tot het hooge feest voorbij zou zijn. En daar beweeende hij zijn treurige lotswisseling.

Toen kwam daar de duivel aangereden in de gedaante van een man, en vroeg hem waarom hij zoo treurig was. Toen vertelde de ridder hem het geval. De Booze Vijand zeide: „Als du één ding voor mij doen wils, zoo zal ik di goeds genoeg geven. En de ridder: „Wat is dat?” De duivel antwoordde: „Geef mij dijn ziel en ik zal di rijk maken en meer verheugingen doen hebben dan du ooit te voren had.” De ridder sprak: „Dat doe ik